

ETIČKE TEME I DILEME U PRAKSI MEDICINE RADA

Prof dr Mirjana Arandželović

ETIKA – ETIČKE DILEME

- **Etika** zajedno sa estetikom spada u zajedničku oblast **filozofije** koja se naziva aksiologija ili **teorija vrednosti**. Ona se bavi izučavanjem morala i pojmovima **dobrog i ispravnog**. Svaka etička teorija sadrži bar dve komponente - teorije: onu koja određuje **šta je dobro ili vredno** i ona koja određuje **šta je ispravno**.
- **Etička dilema** je situacija do koje dolazi kada se čini da su dve ili više moralnih vrednosti **jednako validne**, a **kontradiktorne**, a od pojedinca se zahteva da napravi **najbolji mogući izbor**.

Šta trebam činiti? –
moralno pitanje

Zašto trebam nešto činiti? –
etičko pitanje

Moralne dileme vezane za zdravlje u radnoj i životnoj sredini socijalno su određene te su stoga vremenski i geografski promenljive. One se nemogu razmatrati sasvim odvojeno od **socijalni** , **institucionalnih**, **politi kih** i sve više **ekonomskih** konteksta iz kojih proističu.

Na radnom mestu bitnu suštinsku dimenziju čini neravnopravan odnos snaga između poslodavca i radnika.

Srbija najveći gubitnik među tranzicionim državama

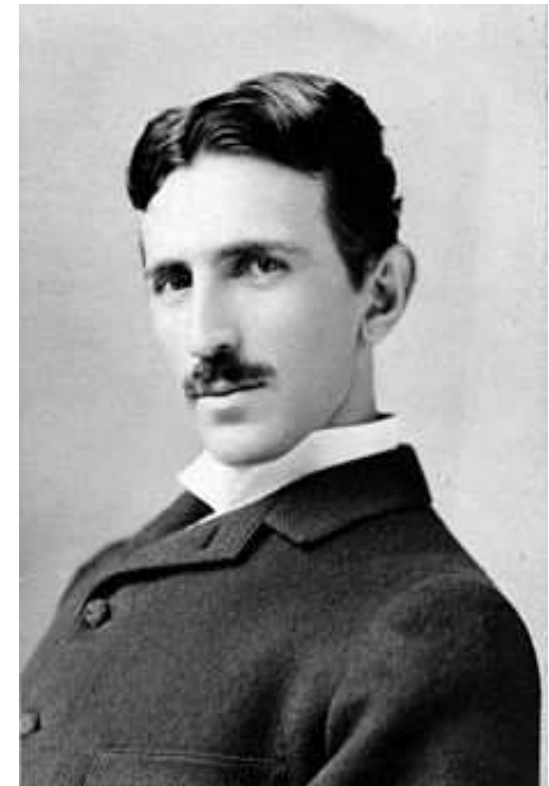
- **U DRUŠTVU KOJE JE MNOGO OČEKIVALO - DOMINIRA STANJE APATIJE**
- **LJUDI SU POSRNULI DUHOVNO I MORALNO**
- **VREDNOSNA MAPA DRUŠTVA NE POSTOJI – SVAKO IMA SVOJU**
- **NEUPITNE VREDNOSTI SU NESTALE**
- **POVERENJE NE POSTOJI**
- **ŠIRI SE VIRUS MISTIČNOG STRAHA**

NIKOLA TESLA (1856-1943)

Ovo proističe iz negativnog dejstva ljudske **slobodne volje**, koje biva **destruktivno**, ukoliko izostane **etička** komponenta nauke oličena u **dobroti** koju donosi samo **više saznanje** i **svesnoj selekciji ispravnih** namera. Čovečanstvo koje živi na Zemlji, smatrao je on, mora da otkrije sve oblike prirodne simbioze sa planetom, inače je u opasnosti da uništi svoje jedino kosmičko vozilo.

**TO JE UVEK PITANJE HRABROSTI!
IMA LI ČOVEK, UOPŠTE PRAVO NA
SLOBODAN IZBOR?**

***IMA PRAVO, ALI NEMA SNAGE DA
ŽIVI SA GRIŽOM SAVESTI I
OSEĆAJEM KRIVICE!***

**ZNANJE O
DOBRU I ZLU
JE
STAVLJENO U
SAVEST SVIH
LJUDI**

(Sv. Jovan Zlatousti)

SAVEST

- Sama pojava, **doživljaj** savesti svakom je čoveku poznata već od detinjstva i to iz **sopstvenog unutarnjeg iskustva**. Jedva da bi neko mogao ozbiljno tvrditi da ne zna, ili bolje da uopšte ne oseća šta bi to bila savest.
- **MORALNA SAVEST** je sud koji čovjeka obaveštava o dobru i o zlu njegovih dela; kaže mu je li neko njegovo delovanje (misao, mašta, želja, čin), pod etičkim ili moralnim vidikom **ispravno ili nije** pa stoga da li mu je dužnost dotično delo učiniti ili ne.
- Svaki naš čin ima predznak: pozitivan ili negativan, nema »indiferentnih čina«.

Immanuel Kant (1724-1804)

Immanuel Kant je bio rođonačelnik klasičnog nemačkog idealizma i po mnogima jedan od najvećih filozofa svih vremena.

Svoje **etičko** učenje izneo u delu „**Kritika praktičnog uma**“, 1788. godine.

Immanuel Kant (1724-1804)

- U tumačenju **etike** Kant polazi od pojma **dobre volje**. Moralno se delovanje zasniva na **samokontroli** jer svaki čovek već ima **a priorni zakon** koji nam naređuje kako da se ponašamo. Taj moralni zakon Kant naziva **kategoričkim imperativom**. Kant je dao više definicija kategoričkog imperativa. Jedna od njih je: "**Djeluj samo po onom načelu za koje želiš da postane univerzalni zakon**".

Ima onih koji navode Sveto Pismo ili Bibliju:

... da je to zbir najzdravijih **etičkih principa** koji su ikad izloženi.

na

Deset božjih

herbejskom na

iz 2. veka

Šta Istorija

kaže:

Najduhovnije

ličnosti u istoriji

nisu bile potpuno

BIOETIČKI STANDARDI 1994 (Beauchamp i Childress)

PRINCIP I:

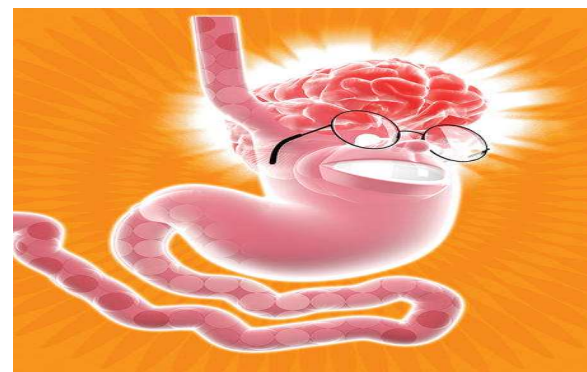
- **AUTONOMIJE** (što je podrazumevalo osećaj ličnog dostojanstva ali i poštovanja prema drugima)
- **NEŠKODLJIVOST** (da se ne čini zlo)
- **DOBROČINSTVA** (da se čini ili ističe dobro)
- **PRAVIČNOSTI** (da se bude čestit)
- **MORALNA ODGOVORNOST**

UNUTARNJA ETIKA

Moralno nije nešto što se može postići trudom.

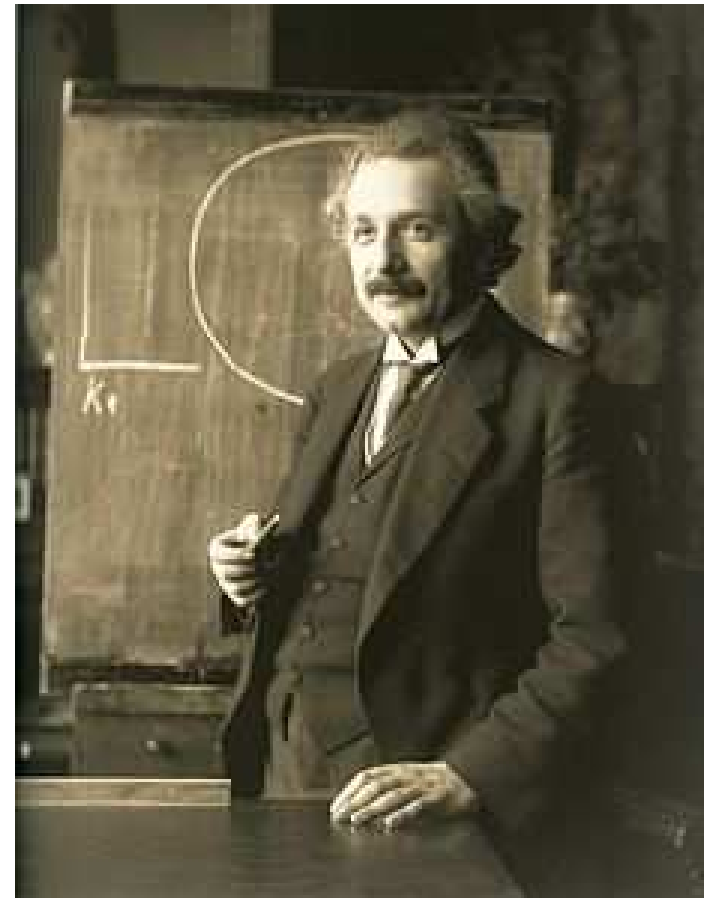

Moralnost je spontani izraz

Albert Ajnštajn (1879-1955)

***NIJEDAN
PROBLEM SE NE
MOŽE REŠITI NA
NIVOU SVESTI
NA KOJEM JE
ZAČET.***

Naš je život plod vaše svijesti. Iz toga proizlaze sve odluke kao i svaki korak razvoja.

PIXMAC.COM 84532378

SVEST I SAVEST

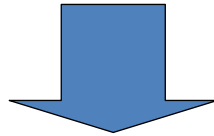
- **SVEST I SAVEST SU SLIČNE U NJIHOVIM SVERAMA ODNOSA; JEDNA POSTOJI U INTELEKTUALNOM CENTRU; DRUGA U EMOTIVNOM CENTRU**
- **SVEST je *Znanje* svega zajedno**
- **SAVEST je *Osećanje* svega zajedno**

ŠTA NAM JE ČINITI?

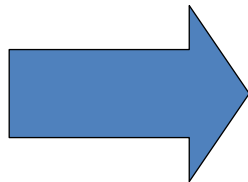
**BEZ RADNE ETIKE KAO ODREDNICE
DRUŠTVA –
NE MOŽEMO DALJE**

**LIČNA TRANZICIJA JE NEOPHODNA:
RAD NA SEBI**

****NASLOV TEME**

“UVOĐENJE I RAZVOJ KOHERENTNOG ANGAŽMANA SVIH PRIVREDNIH GRANA I NJIHOVIH RADNIKA U PROMOCIJU ZDRAVLJA, ETIČKI KODEKS i KVALITET ŽIVOTA KAO USLOV ZA NJIHOV RAZVOJ”

2008 - 2009

**ETIČKI KODEKS ZA
STRUČNJAKE IZ OBLASTI
MEDICINE RADA**

Niš 2009

Rad na sebi se okreće oko centralne tačke da je čovjek samo-razvijajući organizam, sposoban za evoluciju kroz **sopstveno Razumijevanje**

SMERNICE

